

sub ifosele semidictismului ridicol al personajului, susținute cu candoare și haz; de sub aerul dezinvolt, de negare a tuturor valorilor, de sub atitudinea sa ostilă oricăror forme disciplinate de conviețuire, au răzbit o cuceritoare puritate sufletească, nevoia sinceră de comunicare. Comănici ne-a înfățișat, în ansamblu, un personaj deosebit de simpatic prin „tupeul“ cu care a persiflat societatea capitalistă, ironizând totodată inconsistența acestei

forme anarhice de critică. Il așteptăm pe acest tânăr actor, cu statura lui zveltă, frumoasă, cu farmecul adolescentin și umorul personal pe care le posedă, să devină — dacă va continua să se perfecționeze printr-un antrenament bine asilmat, de mișcare și mai ales de dicțiune — protagonistul unor roluri de amploare.

Valeria Ducea

◆ „FIZICIENII“ de Fr. Dürrenmatt (Secția maghiară)

Sînt foarte puține piesele care au în centrul lor istoria unui geniu al științei ori literaturii și sînt și mai puține acelea care reprezintă o nediscutată valoare artistică. Mai mult decît proza, teatrul se lovește de grele dificultăți ori de cîte ori își propune să înfățișeze traiectoria unei individualități excepționale. În orice caz, naratorul are posibilitatea să descopere nu numai momentele-cheie, ci și nesfîrșita gamă de nuanțe pe care o comportă construcția unei opere monumentale și să înfățișeze, fără a abandona domeniul ideilor, ce înseamnă pasiunea cunoașterii și elanul spre perfecțiune. Teatrul, care este o artă la vedere, riscă să lase în afara dramei tot ceea ce nu se exprimă direct și imediat prin acțiune, și astfel cuvîntul sau gestul eroului să nu descopere decît o infimă parte din cîmpul gândirii lui. Cînd Dürrenmatt a scris *Fizicienii*, a înțeles foarte bine aceste primejdii. Așa se face că piesa nu reconstituie genaza unei uriașe descoperiri științifice, ci pune problema destinului, a locului geniului în societatea capitalistă de astăzi. Și o pune în termeni inediti. Nu mai e vorba de o valoare neînțeleasă, hărțuită de lumea mediocră și meschină, de o superioritate intelectuală sortită să rămîna nerealizată, ori neapreciată, din pricină că depășește capacitatea de înțelegere a celorlalți. Drama geniului e aceea de a constata alăturarea științei de forțele sociale care vād în știință o posibilitate de dominație prin teroare a umanității. În adevăr, Moebius din piesa lui Dürrenmatt nu are a se plînge de neînțelegerea lumii capitaliste. Coșmarul lui e altul: ce se va întîmpla dacă uriașă sursă de energie pe care a descoperit-o va deveni încă o armă, de astă dată cea mai atroce, a agresiunii? O asemenea primejdie, ne arată scriitorul, oricît ar părea ea de monstruoasă, de incredibilă, este to-

tuși posibilă, trebuie luată în considerație. Cum ar putea fi ea eliminată?

Dacă noi putem reproșa piesei *Fizicienii* lipsa unei perspective istorice, viziunea sumbră, catastrofică, va trebui să prețuim însă forța critică și demascatoare a unei demonstrații care are rezonanța unui avertisment.

Meritul spectacolului montat pe scena Teatrului de Stat din Tg. Mureș (regizor Gheorghe Harag) este de a fi înțeles exact ceea ce e nou și grav în această piesă al cărei fundamental element dramatic îl constituie destinul geniului, amenințat — cum spuneam — nu de sărăcie și anonim, ci de sumbra glorie de a se afla la remorca forțelor iraționalului. De la început, decorul ne plasează într-o lume în care albul a încetat să mai fie emblema reconfortantă a purității, ci o lumină neutră, glacială, care obosește și deprimă, ca tot ce e uniform, obsesiv, fără viață. Excelență introducerea într-un mediu uman în care dezolarea latentă, incurabilă are o culoare septică! Proiectați pe acest fundal, cei trei fizicieni au evoluat sobru, fără ridicări și depresiuni subite, evitînd ceea ce putea fi declamator, patetic sau caricatural. Se intuiesc însă în jocul lor tensiunea minților care gîndesc rapid și adînc, doliul inteligențelor ce trebuie să-și recunoască înfrîngerea. Pe Moebius l-a interpretat Lorand Lohinszky, care a compus un personaj surpat de eforturi și suferințe, dar mereu demn. Expresia actorului a fost uneori a omului luminat de speranțe, și mai deseori a omului răvășit de suferințe tănuite, îngrijorat de o gravă responsabilitate care-l urmărește. Lohinszky a creat tipul fizicianului decis să nu dezarmeze, dar... învins. Cei doi colegi ai săi, I. Gyarmathy și Bács Ferenc în rolurile lui Einstein și — respectiv — Newton, au avut mai puțin relief, iar psihologia

personajelor lor ne-a apărut mai puțin certă, mai puțin fermă. Se vedea că actorii ezită, caută, se întrebă asupra celor mai bune, mai sigure mijloace de a-și realiza rolul.

Tanai Bella a interpretat-o pe Mathilde von Zahndt. Această excelentă acțrită a știut să arate, prin nuanțe infimizezabile, cum, sub aparența calmă a unui om normal, se ascunde o posedată a setei de putere, o ființă exprimând un te-

ribil paradox : inconștiență calculată, demență perfect coerentă.

Spectacolul Teatrului de Stat din Tg. Mureș reprezintă una din reușitele transpuneri scenice ale piesei lui Dürrenmatt : în interpretarea acestui ansamblu, istoria celor trei fizicieni are rezonanța unei drame pe care caracterul ei insolit, grotesc nu o face mai puțin dureroasă.

B. Elvin

♦ „SIMPLE COINCIDENȚE” de Paul Everac

„Coincidențele” din versiunea scenică piteșteană, semnată de Sorana Coroamă, se propun a fi urmărite și discutate ca întâmplări obișnuite și se desfășoară de aceea după un ritual aparent cotidian. „Tilcul” celor mai multe dintre situații (discuția dintre tată și fiu de la începutul piesei, întâlnirea peste ani a lui Emil cu Cecilia etc.) este luminat discret, constituindu-se ca argument, de fiecare dată nou, pentru demonstrația dramaturgului. În cadrul spectacolului se realizează câteva momente bune, care izbutesc să lumineze, cu o emoție constant prezentă, destinele ce se încrucișează în piesă. Personajele se înfruntă sau se confruntă, se confesează sau încearcă să se disimuleze, își explorează propriul trecut, sau își scrutează viitorul, caută răspunsuri la înțelegerile ce și le pun singuri sau li se pun de către alții, într-o modalitate care este de cele mai multe ori vie, nu lipsită de o vibrație lirică.

Dem. Niculescu (Emil Vlăsceanu) își concentrează atenția, cu rezultate satisfăcătoare, asupra pasiunii lucide cu care eroul interpretat caută să afle răspunsurile ce-i revin. Interpreta Danielei, Angela Radoslavescu, evitând caracterul puțin livresc al rolului, este spontană, imaginativă, fără nostalgii erotice ușor ofensive care să depășească experiența personajului. Petre Dinuliu (Sorin) și Al-

Bocăneț (Vicki) își compun rolurile cu egală pondere, ocolind atent vulgaritățile ce i-ar fi putut pîndi în cel puțin două din scenele în care apar. Ileana Zărnescu a marcat inteligent evoluția Ceciliei, reușita rolului fiind însă știrbită de precipitarea cu care rostește textul.

Uneori, personajele se înfruntă pe tonuri joase, ca de pildă în scena dintre Vlăsceanu-Buzura (Ion Dumitrescu) sau scena Vlăsceanu-Goman (Ion Foța). În primul caz dialogul este deposedat de forță, nu „demarează”; în al doilea, din compoziția lui Ion Foța (interpretul lui Goman), realizată de altfel cu cert meșteșug scenic, nu apare cu evidentă resortul tragic al personajului. Fundalul sonor al spectacolului este câteodată prea încărcat, alteori inadecvat ; în schițele unor costume sînt câteva inadvertențe ; tablourile „vivante”, concepute ca intermezouri și ca epilog, încearcă să-l explice pe dramaturg chiar atunci cînd nu este necesar. În ciuda acestor neîmpliniri, dezbaterea etică pe care o prilejuiește spectacolul are „nerv”, se urmărește cu interes, montarea *Simplelor coincidențe* pe scena teatrului din Pitești atestînd caracterul laborios, de un nivel profesional bun, al întîlnirii regizoarei Sorana Coroamă cu acest teatru.

Ilie Rusu